

Sammanfattning

I ett kollektivavtal som gäller för cateringarbetare föreskrivs att ett lönetillägg om 1 200 kr skall utgå om anställningen avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning, t.ex. utbildning till kock eller kallskänka. I målet är fråga om fyra arbetstagare haft sådant kallskänksarbete att de varit berättigade till lönetillägg enligt kollektivavtalet. De har samtliga varit anställda hos ett cateringföretag som levererar färdiga måltider till bl.a. flygbolag.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2005-01-26
StockholmDom nr 13/05
Mål nr A 264/03**KÄRANDE OCH GENSVARANDE**

Flygarbetsgivarna, Box 1621, 111 86 STOCKHOLM
Ombud: chefsjuristen Pia Schöldström, TransportGruppen TGS Service AB,
Box 1621, 111 86 STOCKHOLM

GENSVARANDE

LSG Sky Chefs Sverige AB, 556457-7525, Box 216, 190 47 STOCKHOLM
Ombud: chefsjuristen Pia Schöldström, adress som ovan

SVARANDE och GENKÄRANDE

Hotell och Restaurang Facket, Box 1143, 111 81 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Lena Widman, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 STOCKHOLM

SAKEN

Tolkning av kollektivavtal

LSG Sky Chefs Sverige AB (bolaget) bedriver cateringverksamhet vilken består av produktion, förberedelse, paketering samt leverans av mat och dryck m.m. till bl.a. flygbolag. Verksamheten bedrivs i hela världen. I Sverige har bolaget verksamhet på flygplatserna Arlanda, Sturup och Landvetter.

A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. har varit anställda vid bolagets cateringverksamhet på Sturup. De är medlemmar i Hotell och Restaurang Facket (förbundet). Mellan Flygarbetsgivarna och förbundet gäller kollektivavtal som bolaget genom sitt medlemskap i Flygarbetsgivarna är bundet av.

I kollektivavtalets bilaga 2 finns bl.a. följande bestämmelse.

AVTAL OM LÖNER

.....

2 § Minimilöner

Nedan angivna löner avser cateringarbete och är endast att betrakta som lägsta garanterade minimilöner. Högre lön kan ges till anställda som har god "cateringkompetens inom flyg och tågsektorn". Yrkesvana från annan verksamhet än cateringarbete tillgodoräknas inte.

Cateringkompetens 2002-04-01 2002-05-01 2003-05-01

Mindre än 1 år	13.350	13.850	14.430
Mer än 1 år	13.600	14.100	14.680

Om anställningen avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning, t ex kock, kallskänka, C-körkort utgår ett tillägg per månad om 1.200 kronor.

Tvist har uppkommit om A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. är berättigade till kallskänketillägg med 1 200 kr enligt bestämmelsen i 2 § i bilaga 2 till kollektivavtalet. Lokala och centrala tvisteförhandlingar har ägt rum mellan parterna utan att de har kunnat enas. Med anledning härav har såväl Flygarbetsgivarna som förbundet väckt talan.

Flygarbetsgivarna har yrkat att Arbetsdomstolen skall fastställa att bolaget inte är skyldigt att betala det krav på lönetillägg om 1 200 kr per månad fr.o.m. den 1 juni 2002 t.o.m. 30 november 2003 som förbundet framställt avseende var och en av A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å.

Förbundet har bestritt yrkandena.

Förbundet har i sin tur yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta bolaget att till envar av A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. utge lönetillägg med 1 200 kr per månad från den 1 juni 2002 t.o.m. den 30 november 2003, dvs. med sammanlagt 21 600 kr till var och en, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på respektive månadsbelopp från den 25:e i varje månad med början den 25 juli 2002.

Arbetsgivarparterna har bestritt förbundets talan. De yrkade beloppen samt ränteberäkningen har vitsordats som skäligen i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

Bestämmelser om löner finns i bilaga 2 till kollektivavtalet, "AVTAL OM LÖNER". Av 1 § i bilaga 2 framgår att avtalet omfattar allt cateringarbete som utförs av anställda i bolaget. Av 2 § framgår att om anställningen avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning, t.ex. kock, kallskänka, eller C-körkort, utgår ett tillägg per månad om 1 200 kr.

Bestämmelsen innebär enligt förbundets uppfattning att en cateringarbetare hos bolaget som inom ramen för anställningen utför arbetsuppgifter som är typiska för en kallskänka, är berättigad till det aktuella tillägget. Det är de faktiska arbetsuppgifterna i första hand som är avgörande vid bedömningen av om arbetstagaren är berättigad till tillägget. Har en arbetstagare dessutom, som i detta fall, utbildning för att utföra sådana arbetsuppgifter är det av betydelse eftersom arbetstagarens kunskaper då inte kan ifrågasättas. Arbetsgivaren använder sig då av arbetstagarens faktiska kompetens vid dennes

utförande av arbetsuppgifterna. Utbildning är dock inget formellt krav för att vara berättigad till tillägget.

Förbundets medlemmar A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. har under den aktuella tiden varit anställda i bolagets kallkök på Sturup och arbetat med typiska kallskänkeuppgifter. Samtliga har arbetat heltid. Vid Sturupsenheten producerar bolaget färdiga måltider till flygbolagen SAS, Britannia Airways och Malmö Aviation. Vart och ett av flygbolagen har ett antal avgångar såväl vardagar som helger. Det finns en arbetsbeskrivning för personalen i kallköket vid Sturupsenheten. Av beskrivningen framgår vilken mat som skall levereras och vidare hur maten skall placeras på brickorna som levereras.

Personalen i kallköket roterar så att samtliga utför alla arbetsuppgifter. I kallköket producerar och paketerar man mat till de tre flygbolagen och till personer som arbetar inom flyget, s.k. "crew". Personalen gör i ordning frukostar, sandwichar, dressingar, olika röror och tallrikar med kallskuret på. De gör även olika sallader som t.ex. tonfisksallad och pastasallad. De skär kött och korv m.m. med hjälp av en skärmaskin. För arbetet krävs således att man kan hantera en skärmaskin så att det blir rätt mängd och rätt vikt på skivorna. Man skall vidare kunna montera och ta isär maskinen samt rengöra den. Därutöver värmer och förpackar personalen inom kallköket mat till flygningarna. Vidare gör personalen mat till specialbeställningar som bolaget tar emot från bl.a. personer som arbetar på flygplatsen. Det kan röra sig om beställningar av mat i samband med olika tillställningar. Personalen gör vid dessa beställningar i ordning tallrikar med kallskuret, gör smörgåsar, landgångar, krustader samt olika former av sallader som t.ex. grönsallader och pastasallader. Förbundet gör gällande att arbetsuppgifterna, med undantag av värmning och packning av mat inför flygningar, är typiska för kallskänkeyrket och sådana att det finns en särskild utbildning för att lära sig att utföra dem på ett professionellt sätt.

A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. har samtliga genomgått för kallskänkeyrket relevant utbildning och har arbetslivserfarenhet från området. A-S.A. har varit anställd i bolaget sedan den 25 juli 2000. Hon har en treårig utbildning från hotell- och restauranglinjen. Hon har gjort praktik under ett år på Pilgrändens Vårdshus i Ystad och arbetat ett halvår som kioskbiträde. E.L. har varit anställd i bolaget sedan den 11 september 1997. Hon har en tvåårig utbildning från livsmedelsteknisk linje och flerårig arbetslivserfarenhet från området. Hon har gjort praktik ett år på "Rutger kök" och arbetat på "Flintebro Kök" under åren 1991–1996. Y.L. har varit anställd i bolaget sedan den 1 augusti 1995. Hon har ettårig utbildning från hotell- och restauranglinjen och en tvåårig utbildning från livsmedelsteknisk linje. Hon har gjort praktik på "Ystad Saltsjöbad" och sommarjobbat på Ystad Lasarett. Y.L. ersätter kocken i bolagets varmkök vid bl.a. semester fr.o.m. den 1 oktober 2003 och tills vidare. M.Å. har varit anställd i bolaget sedan den 3 januari 2001. Hon har en treårig utbildning från hotell- och restauranglinjen och har arbetat som ekonomibiträde på daghem i sex månader. M.Å. ersatte kocken i bolagets varmkök fram till juli 2003. A-S.A.,

E.L., Y.L. och M.Å. har således utbildning och arbetslivserfarenhet för arbetsuppgifterna vid bolaget.

Av en beskrivning avseende yrket kallskänka hämtad från Arbetsförmedlingens hemsida framgår bl.a. vilka arbetsuppgifter en kallskänka utför. Av beskrivningen framgår följande. ”En kallskänka arbetar inom hotell- och restaurangnäringen, inom storkök, provkök, butik eller livsmedelsindustrin. Arbetsplatsen kan vara allt från ett kafé eller en restaurang till ett stort konferenshotell eller passagerarfartyg. Kallskänkan tillagar förrätter, sallader och efterrätter. Också smörgåsar och rätter till smörgåsbord tillagas i det kalla köket medan kocken står för de varma maträtterna. Rätterna läggs upp och garneras så att det ser vackert och gott ut. Att baka kan ingå i jobbet. Arbetsuppgifterna liksom graden av ansvar varierar beroende på var man arbetar. Mycket av arbetet består av att planera och förbereda sitt arbete. Förberedelserna kan till exempel vara att skala och skiva grönsaker och frukt, lägga in sill, grava lax samt göra kalla såser och desserter. Att beräkna åtgång och beställa hem varor kan också hör till kallskänkans arbetsuppgifter liksom att planera matsedel för de kalla rätterna”.

Medborgarskolan anordnar utbildning till kallskänka. Av en beskrivning av kursinnehållet framgår att det ingår tillagning av kalla och varma förrätter, smårätter, kalla fisk- och köträtter, bufféer, mixade sallader med olika dressingar, sandwichtillverkning, tillverkning av landgångar, smörgåstårter, bakning av pajer och tårter samt tillverkning av efterrätter. Vidare ingår upplägningar och livsmedelshygien.

Mellan förbundet och bolaget har tidigare förts diskussioner om hur den aktuella bestämmelsen rörande tillägg skall tolkas. Redan år 2000, den 13 mars och den 27 mars, förde förbundet förhandlingar med en annan enhet vid bolaget. Det förekom då diskussioner om vilken skrivning som skulle gälla. Det föreslogs i samband med dessa diskussioner att den överenskommelse som fanns sedan tidigare skulle omformuleras enligt följande ”Kvalificerad yrkesarbetare kan få tillgodoräkna tidigare yrkesvana i enlighet med kollektivavtalets bilaga 3 ”Avtal om löner m m” 5 §, under förutsättning att anställningen avser arbete som kräver yrkesutbildning t.ex. kock, kallskänka eller körtillstånd med körkortsbehörighet C. Då utgår ett månatligt tillägg om 1200 kr”. Av punkten 5 i protokollet från förhandlingen den 13 mars 2000 framgår att förbundet och bolaget skulle gå igenom vilka personer inom berörda avdelningar som skulle vara berättigade till det aktuella tillägget och att parterna var överens om att alla som nyanställs enligt överenskommelsen om kvalificerade yrkesarbetare skulle erhålla det månatliga tillägget om 1 200 kr. Vidare framgår av punkten 8 i protokollet från den 27 mars 2000 att förbundet och bolaget ännu en gång skulle gå igenom vilka av arbetstagarna inom varmkök och kallkök som skulle anses kvalificerade för och berättigade till ett tillägg om 1 200 kr. Vid förhandlingen nämndes bl.a. för kallskänka krav som t.ex. att man utför kallskänksysslor, är utbildad kallskänka eller att man har arbetat som kallskänka eller med kallskänksysslor under minst tre år. Diskussionerna från förhandlingarna visar således att man inom bolaget har haft klart för sig vilka kvalifikationer som berättigar till det aktuella lönetillägget. Vid de förhandlingar som

har förevarit mellan förbundet och bolaget har dock parterna varit oense om de arbetsuppgifter som A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. har haft är sådana att de är berättigade till ett tillägg.

Av vad förbundet ovan anfört framgår att A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. har utfört arbetsuppgifter som är typiska för en kallskänka. De har utbildning och arbetslivserfarenhet för arbetsuppgifterna. De är därför enligt förbundets uppfattning berättigade till det särskilda tillägget om 1 200 kr i månaden enligt kollektivavtalet.

Förbundet gör sammanfattningsvis gällande följande

Av bestämmelsen i 2 § i bilaga 2 till kollektivavtalet framgår att om anställningen avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning, t.ex. utbildning till kock eller kallskänka utgår ett särskilt tillägg om 1 200 kr per månad.

A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. utför arbetsuppgifter som är typiska för en kallskänka. De har alla utbildning och arbetslivserfarenhet för arbetsuppgifterna. De är därför enligt kollektivavtalet berättigade till det särskilda tillägget om 1 200 kr i månaden.

Arbetsgivarparterna

År 1999 blev bolaget medlem i Flygarbetsgivarna och bolaget är sedan dess bundet av kollektivavtal. Parterna var inledningsvis ense om att tillämpa det på området gällande riksavtalet från och med den 12 november 1999. De bestämde samtidigt att fortsatta diskussioner om ytterligare avtalsvillkor skulle ske. Den 15 december 1999 träffades en överenskommelse om att riksavtalet skulle tillämpas, dock med vissa tillägg och ändringar varibland den i målet omstridda bestämmelsen återfinns i § 4, anmärkning 1. Denna bestämmelse hade bl.a. följande innehåll.

”Samtliga anställs som Cateringarbetare (undantag för vissa kvalificerade yrkesarbetare, se anm 1). Yrkesvana från annan verksamhet än cateringarbete tillgodoräknas inte. Samtliga lönetariffer i överenskommelsen är minimilöner. Parterna är överens om att högre lön kan ges till anställda som har god ”cateringskompetens”.

Anm 1. Kvalificerad yrkesarbetare kan få tillgodoräkna sig tidigare yrkesvana i enlighet med kollektivavtalets bilaga 3 ”Avtal om löner m m” 5 § under förutsättning att anställningen avser arbete som kräver yrkesutbildning t ex kock, kallskänka eller körtillstånd med körkortsbehörighet C. Då utgår ett månatligt tillägg om 1.200 kr”.

Riksavtalet gällde från den 1 april 1998 till och med den 31 mars 2001.

Den 16 april 2002 träffade parterna ett helt nytt kollektivavtal vilket är tillämpligt under den i målet aktuella tiden. Bestämmelsen om lönetillägget återfinns i stort sett oförändrad i 2 § i bilaga 2 till det kollektivavtalet. Cateringarbetare motsvarar yrkesarbetare enligt riksavtalet. Texten har förklarats något och det föreskrivs nu att ”Om anställningen avser arbete som

kräver särskild yrkesutbildning, t ex kock, kallskänka, C-körkort utgår ett tillägg per månad om 1.200 kronor”.

Riksavtalet innehåller bestämmelser om minimilöner för de två olika grupperna yrkesarbete och kvalificerat yrkesarbete. Med yrkesarbete menas i riksavtalet arbete där inte förkunskaper är ett krav. De som anställs som yrkesarbetare får utbildning och instruktioner på arbetsplatsen. Med kvalificerat yrkesarbete menas ett arbete som förutsätter en gymnasial utbildning, därmed jämförbar utbildning eller praktisk erfarenhet från kvalificerat yrkesarbete inom området. I avtalet gäller olika lönetariffer för yrkesarbete och kvalificerat yrkesarbete. Bakgrunden till det omtvistade kollektivavtalets löneregler är dessa grupperingar.

Av den aktuella bestämmelsens ordalydelse framgår att en förutsättning för lönetillägget är att arbetsuppgifterna kräver särskild yrkesutbildning. Av de tidigare kollektivavtalen från den 10 november 1999 och den 15 december 1999 framgår av ordalydelsen att endast kvalificerade yrkesarbetare erhåller ett månatligt tillägg om 1 200 kr samt att detta gäller endast under förutsättning att anställningen avser arbete som kräver yrkesutbildning, t.ex. utbildning till kock eller kallskänka.

Tvisten började med förhandlingar och diskussioner mellan parterna år 2002 och resulterade i denna lönetvist enligt 35 § medbestämmandelagen. Förbundet framförde krav på lönetillägg för de i målet aktuella medlemmarna A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. Vid en förhandling som hölls den 13 juni 2003 påstod förbundet inledningsvis att de anställda utförde arbetsuppgifter som var jämförbara med en kallskänkas men gjorde inte gällande att det krävdes utbildning för att utföra arbetet. Vid förhandlingen den 13 juni 2003 bestred arbetsgivarparten att aktuella arbetsuppgifter var jämförbara med en kallskänkas. Vid de centrala förhandlingarna som hölls den 12 november och den 5 december 2003 framförde representanter från bolaget att arbetsuppgifterna vid bolagets enhet i Malmö inte var sådana att det krävdes yrkesutbildning samt att övriga arbetstagare vid bolagets enhet i Malmö, som utförde samma arbetsuppgifter, varken hade kock- eller kallskänkeutbildning. Enligt bolaget hade dessa arbetstagare inte heller fått något tillägg.

Arbetsgivarparternas uppfattning är att tillägget om 1 200 kr i den aktuella bestämmelsen endast utgår om arbetet ifråga kräver yrkesutbildning, dvs. i sådana fall där det verkligen behövs yrkesutbildning för att kunna utföra arbetet. Det finns flera tjänster vid bolagets enhet på Arlanda som är kvalificerade och kräver sådan utbildning. På Arlanda görs t.ex. större måltider inför charterresor och där utförs kvalificerade kallskänkeuppgifter. Dessa tjänster berättigar därmed till tillägget. I dessa fall kräver bolaget också yrkesutbildning vid anställningsförfarandet. De anställda i Malmö, däribland de fyra personer som talan avser, utför däremot bara enklare cateringarbete där arbetsuppgifterna inte kräver yrkesutbildning. Det är där endast fråga om att göra enklare måltider, huvudsakligen smörgåsar. Bolaget har vid rekryteringsförfarandet inte krävt någon särskild utbildning. Inget sägs heller därom i de aktuella arbetstagarnas anställningsavtal, av vilka framgår att personerna

är anställda i yrkeskategori A, dvs. de är yrkesarbetare och inte kvalificerade yrkesarbetare. Eftersom det avgörande för rätten till lönetillägg är om arbetet kräver yrkesutbildning är det irrelevant vilken utbildning arbetstagarna faktiskt har. De berörda arbetstagarna har alltså inte rätt till något lönetillägg. Det finns, som bolaget hävdade vid tvisteförhandlingarna, andra anställda i Malmö som utför samma arbetsuppgifter som de fyra arbetstagare som talan avser och som inte har någon särskild utbildning.

I Sverige bedriver bolaget sin största verksamhet på Arlanda. Där finns ett varmkök, ett kallkök och en arbetsstation. I kallköket finns tio anställda som erhåller lönetillägget. I kallköket produceras mat till bl.a. specialbeställningar. Det kan t.ex. röra sig om beställningar till ”VIP-fligheter” och business class. Vid arbetsstationen sker samma slags produktion som på Sturup. Bakgrunden till att det förekommer differentierad lönesättning och att vissa är berättigade till tillägg är således att vissa arbetstagare utför mera kvalificerade arbetsuppgifter och har anställningar som kräver yrkesutbildning.

Bolaget får sina uppdrag efter ett upphandlingsförfarande. Det går till så att bolaget, efter en förfrågan från ett flygbolag, skickar in underlag om vilken mat det kan producera och kostnaden för maten. Vidare ger bolaget förslag på måltider. Sedan väljer flygbolaget om det vill anlita bolaget. Det finns en avdelning inom bolaget benämnd ”Customer service” där menyerna bestäms och där det bestäms exakt vad som skall levereras till kunderna, dvs. vilken mat som skall ligga på brickorna. Sedan sker en masstillverkning av maten. På Arlanda produceras ett stort antal måltider, det rör sig om 18 000–20 000 måltider per dag av det här slaget. På Sturup är det ett mindre antal.

Det är riktigt, såsom förbundet anfört, att man vid bolagets enhet på Sturup levererar mat till de tre flygbolagen SAS, Britannia Airways och Malmö Aviation. Under tiden juni 2002 till november 2003 var det cirka femton personer som arbetade med denna produktion på Sturup. Merparten av dessa femton hade inte någon utbildning. Den enklaste hanteringen sker vid bolagets enhet på Sturup. Från Sturup förekommer det inte några längre flygningar. Visserligen förekommer charterresor men bolaget levererar till dessa flygningar färdigproducerade måltider som tillverkats av andra företag. Efter den 11 september 2001 har såväl maten som hanteringen av denna blivit allt enklare. I dagsläget är det bara fem personer som har ifrågavarande arbetsuppgifter vid enheten på Sturup. Tre av dessa personer har ingen utbildning alls. De som har utbildning och de som saknar utbildning arbetar sida vid sida och utför samma arbetsuppgifter.

I arbetsförmedlingens yrkesbeskrivning av vad som ingår i en kallskänkas arbetsuppgifter anges att kallskänkan tillagar förrätter och sallader, bakar samt lägger upp och garnerar mat på ett dekorativt sätt. Enligt beskrivningen arbetar kallskänkan vidare självständigt och har ansvar för sitt arbete med planering och förberedelser m.m. Det bestrids att de ifrågavarande arbetstagarna vid Sturup arbetat på detta sätt och att de har haft ett sådant ansvar. Osten och skinkan är färdigskivad och alla grönsaker är färdigskurna när de levereras till Sturup. Maten levereras i plastförpackningar. Allt bröd som

kommer är färdigbakat. Det förekommer undantagsvis att personalen skivar t.ex. salami och skinka med skärmaskin. Sedan placeras mat och tillbehör på brickor enligt skriftliga instruktioner. Av dessa instruktioner framgår exakt vad en rätt skall innehålla, vilken vikt maten skall ha och vad som skall finnas på brickorna. Det bestrids att personalen gör pastasallader och röror. Det är ytterst lite mat som tillagas vid Sturup utan det mesta kommer färdiglagat. Den färdiglagade maten levereras djupfryst. De aktuella arbetstagarna har inte något ansvar för planeringen av arbetet utan det finns teamledare som ombesörjer detta. De som arbetar med denna hantering behöver vidare inte ha några egna idéer.

Arbetsgivarparterna gör sammanfattningsvis gällande följande

Enligt bestämmelsen i 2 § i bilaga 2 till kollektivavtalet är det en förutsättning för att erhålla tillägget att arbetsuppgifterna kräver yrkesutbildning, t.ex. utbildning till kock eller kallskänka. Vid bolagets enhet i Malmö är arbetsuppgifterna inte sådana att det krävs yrkesutbildning. Andra arbetstagare som utför samma arbetsuppgifter saknar utbildning och erhåller inte lönetillägget. A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. utför inte arbetsuppgifter som kräver yrkesutbildning. De är därför inte för den aktuella tiden berättigade till lönetillägget om 1 200 kr per månad. Vidare framgår av motsvarande bestämmelse i det tidigare kollektivavtalet att endast kvalificerade yrkesarbetare kunde erhålla ett månatligt tillägg om 1 200 kr samt att detta gällde endast om anställningen avsåg arbete som krävde särskild yrkesutbildning. Texten i den tidigare bestämmelsen har förenklats något men bestämmelsen är i övrigt i stort sett oförändrad. De fyra i målet berörda arbetstagarna är anställda i yrkeskategori A, dvs. de är yrkesarbetare och inte kvalificerade yrkesarbetare. Även detta talar för att de inte är berättigade till lönetillägg. Bolaget är därför inte skyldigt att utge det yrkade tillägget.

Domskäl

Tvisten

Förbundets medlemmar A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. har varit anställda hos bolaget och arbetat i kallköket vid bolagets enhet på Sturup.

I det mellan parterna gällande kollektivavtalet finns bestämmelser om löner i bilaga 2. I bestämmelserna i 2 § i bilagan anges bl.a. att om ”anställningen avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning, t ex kock, kallskänka, C-körkort utgår ett tillägg per månad om 1.200 kronor”.

Tvisten i målet gäller om A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. är berättigade till lönetillägget för tiden fr.o.m. den 1 juni 2002 t.o.m. den 30 november 2003.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran förhör under sanningsförsäkran hållits med Y.L. och E.L. Vidare har på förbundets begäran hållits förhör upplysningsvis med A.F., som tidigare

var ombudsman och avtalssekreterare i förbundet, samt med förbundets ombudsmän C.W. och D.F. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med P.S. som tidigare var förhandlare hos Flygarbetsgivarna, T.O., tidigare platschef vid bolagets enhet i Malmö, och H.N. som är personalchef hos bolaget. Såväl förbundet som arbetsgivarparterna har även åberopat skiftlig bevisning. Arbetsgivarparterna har bl.a. åberopat fotografier av färdigskurna pålägg och färdiglagad mat samt fotografier av färdiga bricker som bolaget levererar till flygbolagen.

Arbetsdomstolens bedömning

Till stöd för sin ståndpunkt i tvisten har arbetsgivarparterna anfört följande. Enligt kollektivavtalet är det en förutsättning för att erhålla det omtvistade tillägget att arbetsuppgifterna kräver yrkesutbildning, t.ex. utbildning till kock eller kallskänka. Vid bolagets enhet på Sturup är arbetsuppgifterna inte sådana att det krävs yrkesutbildning. A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. utför således inte arbetsuppgifter som kräver yrkesutbildning. Andra arbetstagare som utför samma arbetsuppgifter saknar utbildning och erhåller inte lönetillägget. De fyra berörda arbetstagarna är alltså inte heller berättigade till lönetillägget om 1 200 kr per månad för den aktuella tiden. Vidare framgår av motsvarande bestämmelse i det tidigare kollektivavtalet, som utgjordes av det inom branschen gällande riksavtalet med vissa ändringar och tillägg, att endast kvalificerade yrkesarbetare kunde erhålla ett månatligt tillägg om 1 200 kr samt att detta gällde endast om anställningen avsåg arbete som krävde särskild yrkesutbildning. Texten i den nu omtvistade bestämmelsen har förenklats något i förhållande till den tidigare bestämmelsen men är i övrigt i stort sett oförändrad. De fyra berörda arbetstagarna är anställda i yrkeskategori A, dvs. de är yrkesarbetare och inte kvalificerade yrkesarbetare. Även detta talar för att de inte är berättigade till lönetillägg. Bolaget är således inte skyldigt att utge det yrkade tillägget.

Förbundets ståndpunkt är att A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. utför arbetsuppgifter som är typiska för en kallskänka, att samtliga har utbildning och arbetslivserfarenhet för arbetsuppgifterna och att de därför är berättigade till lönetillägget.

Av utredningen i målet framgår till en början följande. När bolaget blev medlem i Flygarbetsgivarna var parterna inledningsvis ense om att från och med den 12 november 1999 tillämpa det mellan förbundet, Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare och AB Trafikrestauranger gällande riksavtalet på området. Parterna var vidare ense om en fortsatt diskussion om att ytterligare avtalsvillkor skulle infogas i avtalet med avseende på bolagets cateringverksamhet i Sverige. Den 15 december 1999 träffades en överenskommelse om att riksavtalet skulle tillämpas med vissa tillägg och ändringar. Bland dessa tillägg fanns i § 4, anmärkning 1, den bestämmelse om lönetillägg som föregick den i målet omstridda bestämmelsen. Bestämmelsen hade då följande lydelse. "Kvalificerad yrkesarbetare kan få tillgodoräkna sig tidigare yrkesvana i enlighet med kollektivavtalets bilaga 3 "Avtal om löner m m" 5 § under förutsättning att anställningen avser arbete som kräver yrkesutbildning t ex kock, kallskänka eller körtillstånd med körkortsbehörighet C. Då utgår

ett månatligt tillägg om 1 200 kr”. Den 16 april 2002 träffade parterna ett nytt kollektivavtal som är det avtal som är tillämpligt för den i målet aktuella tiden. Den omstridda bestämmelsen finns där i 2 § i bilaga 2. I bestämmelsen anges att om ”anställningen avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning, t.ex. kock, kallskänka, C-körkort utgår ett tillägg per månad om 1.200 kronor”.

Den utredning som förebringats i målet ger inte stöd för att fastställa någon gemensam partsavsikt hos kollektivavtalsparterna i fråga om den aktuella bestämmelsens närmare innebörd. Arbetsdomstolen kan konstatera att det av bestämmelsens ordalydelse följer att en förutsättning för tillägget är att anställningen avser sådant arbete som kräver viss särskild yrkesutbildning. Ordalydelsen talar således för arbetsgivarparternas ståndpunkt i målet, dvs. att tillägget förutsätter att arbetsuppgifterna verkligen skall vara sådana att det behövs utbildning för att kunna utföra arbetet.

Frågan är då om anställningen i de aktuella arbetstagarnas fall avser arbete som kräver särskild yrkesutbildning.

Y.L. och E.L. har hörts om vilka arbetsuppgifter som de i målet aktuella arbetstagarna utfört i bolagets kallkök på Sturup. Av deras uppgifter framgår följande. De gör i ordning brickor med mat som levereras till flygbolagen. På brickorna portioneras ut skinka, lax, sallader m.m. Vidare gör de i ordning frukostar. De gör i ordning smörgåsar och så kallade wraps och förpackar dem. Franskröd och baguetter skall delas, bredas med smör och förses med sallad och pålägg. Wrapsen skall fyllas och sedan rullas ihop. Skinkan är ofta färdigskivad men ibland får de skära skinka och annat kött i skärmaskinen. För arbetet krävs att man kan hantera en skärmaskin så att det blir rätt mängd och rätt vikt på skivorna. Ibland skall kött och skinka strimlas. Potatissalladerna, pastasalladerna och dressingarna är som regel färdiga när de levereras till bolaget. Det förekommer att de blandar salladerna med kyckling och annat kött. De gör också ibland själva potatissallader, pastasallader, dressingar och olika former av röror. Oftast förekommer färdiga menyer från flygbolagen men om det inte finns någon meny får de själva tänka ut vad som skall göras. De får oftast recept och följer dem. Finns det inget recept får de själva tänka ut vad måltiden skall innehålla. Det förekommer att någon vara inte räcker till eller att de inte har någon viss vara och då får de ersätta den med något annat. Samma mat måste levereras till samtliga passagerare på en och samma ”flight”. Det händer därför att en färdig sallad måste drygas ut med något om de märker att salladen inte räcker till alla. Det gäller således att tänka igenom och räkna ut åtgången av t.ex. en sallad innan den portioneras ut på brickorna. Vidare tillverkar de mat i samband med specialbeställningar som de får från bl.a. personal som arbetar på flygplatsen. Det kan röra sig om att göra i ordning tallrikar med kallskuret, smörgåsar, landgångar och olika sorters sallader. För ett halvår sedan gjorde de baguetter till en specialbeställning från Malmö Aviation avseende ett evenemang i terminalen. De gör vidare uppläggningar. Alla i kallköket utför samma arbetsuppgifter. De som är nyanställda och de som inte har någon utbildning får fråga de övriga och pröva sig fram.

T.O. och H.N. har hörts bl.a. om bolagets cateringverksamhet på Sturup samt om de berörda arbetstagarnas arbetsuppgifter. H.N. har även hörts om bolagets cateringverksamhet på Arlanda.

T.O. har berättat följande. Bolaget kräver inte någon yrkesutbildning när det rekryterar personal till ifrågavarande arbete som cateringarbetare på Sturup. De anställda lärs upp på plats av bolaget. Samtliga som arbetar med produktionen i kallköket utför samma arbetsuppgifter. Övervägande delen av personalen i kallköket saknar utbildning. Den huvudsakliga sysslan består av att placera mat på brickor och att göra smörgåsar som levereras till flygbolag. Minst nittio procent av det ifrågavarande arbetet består av att göra enkla smörgåsar med ost och skinka och kalla tallrikar med t.ex. ost, skinka och korv. Bolagets produktion har blivit mycket enklare de senaste åren. Väldigt mycket mat levereras färdigskivad och färdigskuren. Till exempel levereras skinka och ost i skivor och alla grönsaker är färdigskurna och sköljda när de tas emot av bolaget. Äggen levereras färdigskalade. Hela produktionen bygger på att det skall vara så enkelt och smidigt som möjligt. Det förekommer någon gång att personalen skär kött i skivor och att de gör röror. Endast undantagsvis tar bolaget emot specialbeställningar och stora beställningar till anställda på flygplatsen och beställningarna rör då oftast baguetter, landgångar, jultallrikar och liknande.

H.N. har berättat följande. Den minst omfattande och enklaste verksamheten inom bolaget bedrivs på Sturup. Där förekommer mest inrikesflygningar men vissa charterflygningar förekommer också. Produktionen består framför allt av att göra smörgåsar. Produktionen och hanteringen där är således mycket enkel. Menyerna och vad som skall levereras till flygbolagen bestäms centralt på Arlanda eftersom maten som levereras måste se likadan ut oavsett vilken enhet inom bolaget som producerar den. Av de direktiv som meddelas centralt framgår exakt vad och vilken mängd av en matvara eller maträtt som skall levereras. Om cateringarbetarna själva gör t.ex. potatissallader kan det ifrågasättas om det inte är en sådan arbetsuppgift som är typisk för kallskänkeyrket. De flesta sallader och maträtter levereras dock färdiga. Måltiderna som bolaget levererar till flygbolagen blir dessutom allt mindre och enklare. På Arlanda är det 65 personer som arbetar i bolagets kallkök. Av dessa är det tio personer som har en anställning som kräver kallskänkeutbildning. I kallköket på Arlanda levereras mat till business class och till längre flygningar som t.ex. flygningarna till USA. De som har lönetillägg där gör fina uppläggningar och tillverkar en annan sorts mat än den som produceras vid Sturup. För dessa arbetsuppgifter krävs utbildning.

Av utredningen har framkommit att den minst omfattande delen av bolagets verksamhet bedrivs vid enheten på Sturup och att den enklaste produktionen inom bolaget sker där. Av Y.L:s och E.L:s uppgifter framgår att det i cateringarbetarnas arbete på Sturup också ingår uppgifter som enligt Arbetsdomstolens mening förefaller vara typiska för kallskänkeyrket såsom att i viss utsträckning göra potatissallader, pastasallader, självständigt beräkna åtgång av matvaror och lägga upp mat på ett dekorativt sätt. Emellertid framgår av bl.a. T.O:s uppgifter och övrig utredning som lagts fram från arbetsgivarparternas sida att arbetet vid enheten på Sturup till den allra

största delen – av T.O. angiven till minst nittio procent – består av att enligt detaljerade och precisa anvisningar lägga upp färdigskivad skinka eller annat kött, färdigskivade grönsaker och färdiggjorda sallader m.m. på brickor och att göra i ordning och förpacka smörgåsar. Av utredningen framgår att det vid sidan av arbetet med leveranserna till flygen även förekommer olika specialbeställningar. Enligt vad de i målet hörda personerna berättat förekommer dessa dock undantagsvis och det förefaller då oftast vara fråga om matbeställningar som erfordrar en enklare hantering såsom t.ex. beställningar av tallrikar med kallskuret eller fyllda baguetter. Det har vidare framkommit att bolaget vid sin rekrytering av cateringarbetare till Sturupsenheten inte kräver någon särskild yrkesutbildning, att flertalet cateringarbetare saknar sådan utbildning, att samtliga cateringarbetare inom produktionen utför samma arbetsuppgifter och att de får introduktion i arbetet på arbetsplatsen. Något krav på särskild yrkesutbildning uppställs således inte från arbetsgivarens sida och med hänsyn till att alla arbetstagare vid enheten kan utföra arbetsuppgifterna synes sådan utbildning inte heller erfordras. Mot denna bakgrund finner Arbetsdomstolen att anställningarna ifråga inte kan anses avse sådant arbete som, på det sätt som föreskrivs i den omtvistade kollektivavtalsbestämmelsen om lönetillägg, kräver särskild yrkesutbildning till kallskänka. Det hittills anförda talar således enligt Arbetsdomstolens mening för arbetsgivarparternas ståndpunkt i målet.

Enligt Arbetsdomstolens mening talar även lönebestämmelsernas konstruktion, dess avfattning och övriga omständigheter för att anställningarna i detta fall inte avser sådant arbete som är avsett att berättiga till tillägg enligt den omtvistade bestämmelsen. Kollektivavtalets lönebestämmelser finns i bilaga 2, ”AVTAL OM LÖNER”. Av 1 § framgår att avtalet omfattar allt cateringarbete som utförs av anställda i bolaget. I 2 § anges minimilöner för cateringarbetare. Meningen med bestämmelsen om lönetillägget i 2 § sista stycket kan inte gärna vara att alla cateringarbetare skall vara berättigade till ett sådant tillägg, utan att detta endast skall utgå till vissa anställda som inom ramen för sin anställning utför mera kvalificerade arbetsuppgifter. Som Arbetsdomstolen funnit utrett består det ifrågavarande cateringarbetet till allra största delen av att enligt detaljerade anvisningar göra smörgåsar och att hantera färdig mat. Om detta arbete skulle berättiga till lönetillägg skulle det innebära att så gott som allt cateringarbete hos bolaget medförde rätt till tillägget. Detta framstår med hänsyn till bestämmelsernas konstruktion inte som en rimlig tolkning och det kan knappast ha varit parternas avsikt.

Mot bakgrund av det anförda kommer Arbetsdomstolen sammanfattningsvis till slutsatsen att den aktuella bestämmelsen i nu omtvistat hänseende inte kan anses ha den innebörd och ges den tillämpning som förbundet gjort gällande i målet.

Det anförda leder enligt Arbetsdomstolens mening till att A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. inte med stöd av bestämmelsen i 2 § i bilaga 2 till kollektivavtalet kan göra anspråk på lönetillägg med 1 200 kr per månad under tiden den 1 juni 2002 t.o.m. den 30 november 2003. Arbetsgivarparternas fastställsetalan skall alltså bifallas medan förbundets talan skall avslås.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång skall förbundet förpliktas att utge ersättning för arbetsgivarparternas rättegångskostnader. Om beloppet råder inte tvist.

Domslut

1. Arbetsdomstolen fastställer att LSG Sky Chefs Sverige AB inte är skyldigt att betala det krav på lönetillägg om 1 200 kr per månad fr.o.m. den 1 juni 2002 t.o.m. den 30 november 2003 som Hotell och Restaurang Facket framställt avseende var och en av A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å.
2. Arbetsdomstolen avslår Hotell och Restaurang Fackets talan.
3. Hotell och Restaurang Facket skall ersätta Flygarbetsgivarna och LSG Sky Chefs Sverige AB för deras rättegångskostnader med sjuttiofyatusensjuhundratjugoåtta (74 728) kr, varav 62 000 kr för ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom tills betalning sker.

Ledamöter: Carina Gunnarsson, Gunilla Svahn Lindström, Gunilla Upmark, Bengt Huldt, Karl-Olof Stenqvist, Håkan Pettersson (skiljaktig) och Inger Öhrn Karlsson.

Sekreterare: Kristina Andersson

Ledamoten Håkan Petterssons skiljaktiga mening

Jag delar inte majoritetens uppfattning att de ifrågavarande medlemmarnas anställningar inte kräver särskild yrkesutbildning på sätt som krävs enligt den omtvistade bestämmelsen.

Av ett protokoll från en förhandling mellan Top Flight Catering Stockholm AB och förbundet den 27 mars 2000, punkten 8, framgår att parterna i förhandlingen diskuterat vilka kvalifikationer som berättigar till lönetillägget. Av protokollet framgår bl.a. att de hade uppfattningen att de som utför kallskänksysslor och de som är utbildade kallskänkor uppfyller kraven för att få tillägg.

Jag anser att det genom utredningen i målet är visat att de aktuella arbetstagarna i inte obetydlig omfattning utför arbetsuppgifter som är typiska för en kallskänka. Dessa arbetsuppgifter kräver utbildning till kallskänka och arbetstagarna har också genomgått sådan utbildning och har arbetslivserfarenhet inom området.

A-S.A., E.L., Y.L. och M.Å. är således berättigade till lönetillägg med 1 200 kr enligt bestämmelsen i 2 § i bilaga 2 till kollektivavtalet.

Överröstad i saken är jag ense med majoriteten i fråga om rättegångskostnaderna.